

На основу члана 87. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма („Службени гласник РС“, бр. 20/09, 72/09 и 91/10), Министар културе, информисања и информационог друштва доноси:

С М Е Р Н И Ц Е

за процену ризика од прања новца и финансирања тероризма за обвезнике који врше делатност поштанског саобраћаја

I Циљ смерница

Смернице се доносе ради препознавања и управљања ризицима од прања новца и финансирања тероризма, којима су изложени обвезници који врше делатност поштанског саобраћаја (у даљем тексту поштански оператор).

Основни циљ смерница јесте утврђивање минималног стандарда поступања поштанских оператора, ради успостављања и унапређења ефикасног система за спречавање прања новца и финансирања тероризма, а посебно при изради и примени процедура које се заснивају на анализи процене ризика.

Процена ризика од прања новца или финансирања тероризма се спроводи приликом успостављања и у току трајања пословног односа између поштанских оператора и корисника поштанских услуга, као и приликом вршења трансакције, када је предмет пословног односа и вршења трансакције, пренос одређене вредности поштанским пошиљкама.

У складу са законом и овим смерницама, поштански оператори ће развити одговарајући приступ у процени ризика од прања новца и финансирања тероризма у својим пословним активностима, на начин да правовремено и у потпуности идентификују потенцијалне опасности које могу довести до злоупотребе пословног односа.

II Ризик и врсте ризика

Ризик од прања новца и финансирања тероризма у области поштанског саобраћаја подразумева ризик да ће корисник поштанских услуга злоупотребити пословни однос успостављен за обављање поштанских услуга са поштанским оператором, у сврху прања новца и финансирања тероризма.

Процена ризика, у смислу ових смерница, обухвата најмање три врсте ризика: географски ризик или ризик државе, ризик корисника поштанских услуга и ризик услуге/трансакције. У случају идентификовања других врста ризика, а зависно од специфичности пословања поштанског оператора, обвезник сопственом проценом треба да обухвати и те врсте ризика.

1. Географски ризик

Под географским ризиком подразумева се процена изложености ризику од прања новца и финансирања тероризма у зависности од подручја на коме се налази матична држава корисника поштанске услуге, пошиљаоца/примаоца, поштанске пошиљке и путнице.

Фактори, на основу којих се одређује да ли поједина земља или географска локација носи виши ризик од прања новца и финансирања тероризма, укључују:

- а) Државе према којима су Уједињене нације, Савет Европе или друге међународне организације примениле санкције, ембарго или сличне мере;
- б) Државе које су кредибилне институције (ФАТФ-радна група за спречавање прања новца, Манивал комитет Савета Европе и др.) означиле као оне које не примењују адекватне мере за спречавање прања новца и финансирање тероризма;
- в) Државе које су кредибилне институције означиле као оне које подржавају или финансирају терористичке активности или организације;
- г) Државе које су кредибилне институције (нпр. Светска банка, ММФ, Транспарентност Србија) означиле као државе са високим степеном корупције и криминала.

Министар финансија, на основу овлашћења из Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма („Службени гласник РС“, бр. 20/09, 72/09 и 91/10)(у даљем тексту: Закон), утврђује листу држава које примењују међународне стандарде у области спречавања прања новца и финансирања тероризма који су на нивоу стандарда Европске уније или виши (тзв. бела листа) и листу држава које не примењују стандарде у области спречавања прања новца и финансирања тероризма (тзв. црна листа).

Процена географског ризика зависи и од седишта поштанског оператора, односно локације његових организационих целина. Нпр. код поштанских оператора који су лоцирани у густо насељеним подручјима, са великом флукутацијом становништва, процена ризика биће различита у односу на поштанске операторе који су лоцирани у руралним подручјима.

Повећани ризици су и на граничним прелазима, аеродромима, у раду са странцима, местима где се налазе амбасаде или конзулати или на подручјима где је присутан висок степен корупције и криминала.

2. Ризик корисника поштанских услуга

Поштански оператори самостално утврђују приступ процени ризика корисника поштанских услуга, на основу општеприхваћених принципа и сопствених

искустава, као и на темељу праћења пословних активности, понашања и мотивације корисника поштанских услуга.

Неопходно је да поштански оператори, у циљу ефикасног сузбијања ризика, врше активности које се односе на:

- 1) Утврђивање идентитета корисника;
- 2) Проверу идентитета корисника;
- 3) Утврђивање идентитета стварног власника;
- 4) Утврђивање декларисане садржине поштанских поштиљака код уговорних корисника;
- 5) Стално праћење пословања корисника поштанске услуге

Категорије корисника чије активности могу указивати на виши ризик су:

- 1) Корисници поштанских услуга који пословне активности или трансакције обављају под неуобичајеним околностима, као што су:
  - а) учестало слање вредносних/ откупних поштиљака;
  - б) учестало слање вредносних поштанских поштиљака које су осигуране на малу вредност,
  - в) учестало слање поштанских поштиљака са истом спецификацијом садржаја итд.
  - г) учестало слање упутница
- 2) Корисници код којих је, због структуре, правне форме или сложених и нејасних односа, тешко утврдити идентитет њихових стварних власника или лица која њима управљају, као што су:
  - а) фондови, трустови или слична лица страног права;
  - б) добротворне и непрофитне невладине организације.
  - в) оф шор правна лица са нејасном власничком структуром, која су основана од стране компаније из земље која примењује стандарде у области спречавања прања новца и финансирања тероризма и стандарде прописане законом.
- 3) Корисници који обављају делатности за које је карактеристичан велики обрт и уплата готовог новца, као што су:
  - а) ресторани, бензинске пумпе, продавнице, мењачнице, казина;
  - б) трговци добрима велике вредности (уметнине, племенити метали итд.);

- в) превозници робе и путника.
- 4) Страни функционери, у складу са законом;
- 5) Спортска друштва, омладинске и студентске задруге;
- 6) Кладионице
- 7) Грађевинске фирме;
- 8) Шпедитери;
- 9) Нерезиденти и странци;
- 10) Лица чија је понуда за успостављањем пословног односа одбијена од стране другог поштанског оператора, ако се на било који начин сазна за ту чињеницу, односно лица позната по лошој репутацији;
- 11) Странке које заступају лица којима је то делатност (адвокати, рачуновође и други професионални заступници), посебно када је поштански оператор у контакту само са заступницима итд.
- 12) Корисник који користи поштански фах за пријем вредносних пошиљака уместо адресе, што није уобичајено за одређено место или подручје.

3. Ризичне поштанске услуге / трансакције

Ризик поштанске услуге се односи на услуге које поштански оператори пружају у оквиру своје делатности.

Под ризичним услугама/трансакцијама у вези пријема/преноса/уручења и/или исплате и/или уплате, подразумевају се:

- 1) Трансакције које одступају од уобичајене пословне праксе корисника поштанске услуге;
- 2) Трансакције код којих корисник очигледно прикрива прави разлог спровођења трансакције;
- 3) Учестало слање поштанских пошиљака са истом наведеном садржином у декларацији/адресници, од стране истог пошиљаоца према истом или групи истих примаоца;
- 4) Учестало слање већег броја вредносних пошиљака и упутница, у току дана или недеље, према истом или групи истих примаоца;
- 5) Учестало слање упутница, као основа за исплату већег новчаног износа истом или групи истих примаоца;
- 6) Коришћење збирних финансијских новчаних дознака/упутница ;

- 7) Трансакције које корисник обавља у пратњи лица које очигледно надзире понашање корисника;
- 8) Више повезаних готовинских трансакција у износима мањим од износа предвиђеног за пријављивање готовинских трансакција на основу Закона, а које укупно прелазе наведени износ, ако је у несагласности са уобичајеним пословањем корисника;
- 9) Трансакције које су службеници поштанских оператора, на основу искуства, окарактерисали као неуобичајене;
- 10) Поштанске услуге које немају економску оправданост (нпр. када се на тржишту поштанских услуга нуди већи број различитих услуга по нереално ниској цени, као што је припрема штампе, штампање, ковертирање и достава пошиљака по цени која не покрива ни трошкове доставе, што указује на могућност прања новца);
- 11) Пружање услуга у вези трговине хартијама од вредности;
- 12) Услуге поштанских оператора које су нове на тржишту (нпр. електронска трговина у вези са поштанском делатношћу), морају се посебно пратити ради утврђивања стварног степена ризика;
- 13) Пружање услуга лицима са којима претходно није успостављен пословни однос у смислу Закона;
- 14) Трансакције при којима се прикрива стварни садржај и/или вредност пошиљке;

Наведени примери ризика дефинисани су као ризици највишег степена.

Поштански оператори су у обавези да својим интерним актима предвиде ризике препознате на основу сопственог искуства, као и све друге ризике откривене током обављања поштанске делатности.

Министарство надлежно за послове поштанског саобраћаја, као надзорни орган, у складу са Законом, може током спровођења инспекцијског надзора препознати високо ризичне услуге/трансакције и препоручити поштанским операторима да и ове ризике дефинишу својим интерним актима.

III Радње и мере за праћење корисника

Међународни стандарди и Закон омогућавају поштанским операторима да, зависно од уоченог степена ризика код прања новца и финансирања тероризма, спроводе три врсте радњи и мера познавања и праћења корисника и то: опште, поједностављене и појачане:

- 1) Опште радње и мере познавања и праћења корисника поштанских услуга, обухватају утврђивање и потврђивање идентитета корисника поштанске услуге и стварног власника, прибављање информација о сврси и намени услуге, пословног односа или трансакције, као и праћење пословања. Опште радње и мере морају се применити на све кориснике поштанских услуга, с тим да се, према процењеном степену ризика, на одређене странке могу применити поједностављене, односно појачане радње и мере.
- 2) Поједностављене радње и мере познавања и праћења корисника поштанских услуга, предузимају се у случајевима и на начин који су прописани Законом. Кад се појави сумња да је реч о прању новца или финансирању тероризма у вези са корисником или услугом/трансакцијом, на које се примењују ове радње и мере, поштански оператор је дужан да изврши додатну проверу и евентуално примени појачане радње и мере.
- 3) Појачане радње и мере, поред општих, обухватају и додатне радње и мере које поштански оператор предузима у случајевима прописаним Законом и у другим случајевима кад процени да, због природе пословног односа, начина вршења трансакције, врсте трансакције и других околности повезаних са корисником или трансакцијом, постоји или би могао постајати висок степен ризика од прања новца или финансирања тероризма.

Радње и мере за спречавање и откривање прања новца и финансирање тероризма подразумевају се пре, у току и након обављања услуге, вршења трансакције или успостављања пословног односа.

Поштански оператор процењује ризик сваког корисника на основу категорије ризика. Ако је корисник сврстан у категорију високог ризика, без обзира да ли је Законом прописано да се сврстава у ову категорију (нпр. страни функционер), или је сам поштански оператор проценио да је корисник у категорији високог ризика, спроводе се појачане радње и мере познавања и праћења корисника.

Уколико на основу сопствене процене ризика, неког корисника сврста у категорију високог ризика, поштански оператор ће предузети додатне мере које ће зависити од конкретне ситуације.

Процена ризика, од стране поштанског оператора, врши се при успостављању пословног односа са корисником и током тог односа. Према томе, корисник може бити на почетку сврстан у категорију високоризичног, а да касније, у току пословног односа, према њему буду примењене опште и појединачне радње и мере.

Ово се не односи на случајеве који су, на основу Закона, сврстани у високо ризичну категорију и према којима се морају примењивати појачане радње и мере.

IV Стручна оспособљеност и обученост

У примени ових смерница, обвезник посебну пажњу треба да обрати на:

- ниво обуке запослених који је потребно спровести, како би били у могућности да благовремено препознају ризик од прања новца и финансирања тероризма;
- ниво свести запослених о ризицима којима поштански оператор може бити изложен, у случају њиховог пропуста;
- утврђивање нивоа одговорности запослених у примени интерних аката, којима се утврђује процена ризика од прања новца и финансирања тероризма.

Одговорна лица поштанских оператора морају обезбедити редовно стручно образовање, оспособљавање и усавршавање запослених, као и да, у циљу спречавања прања новца и финансирања тероризма, спроводе интерну контролу запослених.

V Поштански оператори су дужни да своје интерне акте ускладе са смерницама у року од 30 дана од објављивања ових смерница на web сајту Министарства.

Број: 345-01-00077/2012-09

У Београду, 11. април 2012. године

МИНИСТАР

Предраг Марковић